

виникають із сімейних відносин: про визначення місця проживання дитини, щодо участі батьків у вихованні дитини, її матеріальному забезпеченні тощо. Це сприятиме виконанню одного з найважливіших завдань держави — захисту та збереженню сім'ї як основи суспільства.

КАЗАКОВ Ю. Ю.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСУДНОСТІ СПРАВ ЩОДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА МІСТИТЬ БАНКІВСЬКУ ТАЄМНИЦЮ

На відміну від цивільної юрисдикції, що розмежовує повноваження з розгляду і вирішення цивільних справ між різними юрисдикційними органами, норми підсудності розмежовують повноваження судів усередині системи загальних судів.

Підсудність — це властивість цивільних справ, за допомогою якої їх розгляд і вирішення віднесено законом до компетенції відповідного суду (Цивільне процесуальне право України : підручник / В. В. Комаров, В. І. Тertiшников, Є. Г. Пушкар та ін.; за ред. В. В. Комарова. — Х. : Право, 1999. — 592 с).

У теорії цивільного процесу підсудність цивільних справ поділяють на функціональну і територіальну.

Цивільне процесуальне законодавство дозволяє розрізнити кілька видів територіальної підсудності: загальна, альтернативна, виключна, за зв'язком вимог і за ухвалою суду.

Підсудність розгляду справ про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, визначена ст. 287 ЦПК (Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. - , 2004. - № 40—41, 42. - Ст.492), в якій передбачено, що заява про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичної або фізичної особи у випадках, встановлених законом, подається до суду за місцезнаходженням банку, що обслуговує таку юридичну або фізичну особу. Отже, закон встановлює виключну підсудність справ про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю.

Доволі актуальним є питання про можливість подання заяви про розкриття банком такої інформації до суду не лише за місцезнаходженням банку, а й за місцезнаходженням його філії, відділення чи представництва, що обслуговує фізичну чи юридичну особу, стосовно

якої вимагається розкриття банківської таємниці. Це питання вперше знайшло своє відображення в Узагальненні судової практики розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб 2009 р. (Узагальнення судової практики «Судова практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб» від 21.12.2009 // Вісник Верховного суду України. — 2010. — № 3) і в подальшому набуло розвитку в Постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, до юридичних та фізичних осіб» (Постанова Вищого спеціалізованого суду «Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб» від 30.09.2011 № 10). Разом з тим, у цих двох документах ми можемо спостерігати різні підходи до вирішення означеної проблеми.

Нажаль на сьогоднішній день у судів немає єдиної позиції щодо питання про визначення територіальної підсудності цієї категорії справ, що призводить до неоднакової судової практики. Цей недолік необхідно усунути шляхом внесення відповідних змін у законодавство.

Закон передбачає право юридичної особи здійснювати всі або частину її функцій через відповідні структурні підрозділи (філії, представництва тощо), що розташовані поза її місцезнаходженням, які не набувають статусу юридичної особи (ч. 1 та ч. 3 ст. 95 ЦК). Відомості про філії юридичної особи та їх місцезнаходження також мають бути внесені до єдиного державного реєстру (ч. 4 ст. 89 ЦК). Згідно з п. 28 ст. 2 Закону України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» структурні підрозділи банків, у тому числі Національного банку України, не є юридичними особами і здійснюють діяльність від імені банку. Тобто філії і представництва — це структурні підрозділи банку, які мають право здійснювати всі або частину її функцій (від імені цієї юридичної особи). Виходячи з цього, можна зробити висновок, що звертаючись з заявою до філії чи представництва банку, ми фактично звертаємось до головного банку як юридичної особи. Важливо зазначити, що відомості, які складають банківську таємницю, зазвичай знаходяться тільки в цій філії чи представництві. Тому доцільно встановити, виходячи з норм матеріального та процесуального права, можливість подавати заяви про розкриття банківської таємниці за місцезнаходженням структурних підрозділів банку шляхом внесення змін до ст. 287 ЦПК.

Законом встановлені спеціальні правила підсудності за участю юридичних осіб з урахуванням права юридичної особи здійснювати всі або

частину її функцій через відповідні структурні підрозділи (філії, представництва тощо), що розташовані поза її місцезнаходженням, які не набувають статусу юридичної особи і діють від імені юридичної особи, структурним підрозділом якої вони є. Відповідно до п. 7 ст. 110 ЦПК пред'явлення позовів, що виникають із діяльності філії або представництва юридичної особи, може здійснюватися також за їх місцезнаходженням. Згідно із ч. 4 ст. 95 ЦК керівники філій та представництв призначаються юридичною особою і діють на підставі виданої нею довіреності від її імені, у тому числі й у судових установах. При цьому автори монографії «Окреме провадження» (за ред. В. В. Комарова, 2011) (Окреме провадження : монографія / В. В. Комаров, Г. О. Світлична. І. В. Удальцова : за ред.. В. В. Комарова. — Х. : Право, 2011. — 312 с.) звертають увагу на те, що цей законодавчий припис має загальний характер і визначає певні особливості підсудності справ за участю юридичних осіб незалежно від їх процесуального статусу (сторони, заявника або заінтересованої особи) та виду провадження, в якому розглядається цивільна справа (позовного, наказного чи окремого). При визначенні підсудності справи за участю банківських установ необхідно, таким чином, встановити їх статус (філії, представництва тощо). Заява про розкриття банківської таємниці може бути подана за місцем знаходження структурного підрозділу банку (філії), який не має статусу юридичної особи, але від імені банку здійснює банківську діяльність (обслуговує клієнтів, здійснює банківські операції). Зроблений висновок поділяється й іншими науковцями (Балюк М. І. Практика застосування Цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Коментарі, рекомендації, пропозиції : практ. посіб. / М. І. Балюк, Д. Д. Луспеник. - Х. : Харків юрид., 2008. — 704 с. С. 455—456) та підтверджується судовою практикою.

Правовий статус відділення банку на законодавчому рівні не регламентований. Проте в п. 10.1 постанови Національного банку України від 31 серпня 2001 р. № 375 «Про затвердження Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень» зазначається, що з метою поліпшення обслуговування клієнтів та виконання функцій, визначених банком, банк може відкривати структурні одиниці (відділення, власні обмінні пункти), і таке відкриття відповідно до п. 10.4 може здійснюватися як на балансі банку, так і на балансі філії.

Отже, виходячи з аналізу судової практики, можна дійти висновку, що суди нерідко припускаються помилок, визначаючи як підвідомчість, так і підсудність справ, про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю.